

TABIAT GÜNLÜĞÜ: İĞDE ÇİÇEĞİM SARI TROMPETİM

İsmail Karakurt

■ Yeryüzünün süsü hiç eksilmez, her daim bir şeyler süsler onu. Sabah yeni. Hava sakin. Su duru. Belleğim, zihnim, yüzüm ve işte gözlerimle buradayım. Bir sevincin hafifliğiyle açık yola doğru ilerliyorum.

İstanbul'da mimozalar çoktan çiçeklerini soldurdu.

Bugün güneşle birlikte çıktım tabiata. Açık ve neşeli. Sabahın erken saatleri, ki onlar anne kucağı gibidir, kalbe huzur verir. İnanılmaz bir berraklık içindeyim. Mekânların çağırıldığı hatıralar ve bellekle dokunacağım gözün gördüğüne. Belleğimi yokluyorum. Tuhaf duygular arasında gidip geliyorum. Bende kalan mekânlarda, ben ne kadar kalmışım? Bildik mekânlarda gezinirken, bu gidiş gelişler ve bazı karşılaşmalar geçmişle bağ kurarak bu duyguları daha da artırıyor. Hele bir de buralarla ilgili çocukluk yıllarınızdan hikâyeleriniz ve hatıralarınız varsa...

Oh be! Yalınlığa merhaba. Hayatın ve tabiatın yalınlığını seviyorum. Yalın şeyleri seviyorum. Her şey gibi yalın şeyler de yaşamak serüveninde kendi kokusu ve belleğiyle muhafaza ediliyor. Bunu anlamak, büyüleyici bir şeyi anlamak gibidir. Buraların sınırlarını, otlarını, ağaçları, sincaplarını, kurbağalarını, kirpilerini yüzümün çizgileri gibi iyi bilirim. Birkaç adımda öyle ki tanıdığım birinin beni bekleyen gözlerini buluyorum. Onların her birinin çocukluğumda adları vardı, o adlarla çağırırdım. Mevsimlere uymuş çavdar otlarının ve ağaçların kokusu etrafa çok hızlı yayılıyor. Birçok bahçenin çevresi kuşburnu, böğürtlen ve iğde ağaçlarından çitlerle örülü.

İğde çiçeğim! Ne güzel çiçeklenmiş iğde ağaçları, hepten çıldırmışlar. Trompet yahut çan biçimli uçuk sarı çiçekleri öyle minnacık ve narin ki! Seviyorum sarı trompetleri, ışık çakıyorlar dünyanın yıpranmış kabuğundan göklere. Gözümün tuttuğu bir iğde ağacının gövdesine dokunuyorum. Biraz sakınarak kucaklıyorum onu. Ruhum ışıl ışıl.

Yaprakları ve çiçekleri arasından gördüğüm dallarındaki dikenler parmaklarıma yollanmaya hazır birer ok gibi. Ama bu beni korkutmuyor, ona sarılmaya mani olamıyor. Şu an, benim asıl ilgim, çiçekleri ve milyon ton kokusu. Zamanın ve göklerin baygın ağzına iğdenin kokusu ve tozlarının dolduğuna şahit oluyorum. “Kaba günü yonttuğumuz ince bıçak”la çiçeklerinden topladım. Kokladım onları. Çiçeklerin çoğunu küçük bir şişeye doldurdum, birkaçını da günlük defterimde kurutacağım. Bir zamanlar bahçemizdeki iğde ağaçlarına “kambur”, “uzun” ve “yabani” diye seslenirdik. Çiçek mevsiminde üçünün de dalları budakları bir gelin zarafetinde güzel olurdu. Bir rüya sanki yirmili yaşlardan önce geçmiş, şimdi altmış yaşın boşluğunda.

Tabiatı kendi gözlerinize görmenin en iyi zamanıdır şimdi.

Çayırın kıyısında gördüm, papatyalar kadife göğsünde kelebekleri ağırıyor. Kadifelerinin yumuşaklığını yarıştırıyorlar.

İğdeler bozkırın asıl ağaçlarındandır. Haziranda süren gümüş imparatorluk günlerinin açık yeşili gümüşleyen şarkılarını söylerler hışır hışır... Alıç ve meşe gibi kurak toprakların göğsüne hüdayinabit yazgısıyla kök salarlar. Kendiliğindedir çoğunun varlığı. Genellikle kuşburnu, kızılçık ve böğürtlenlere yoldaşırlar. Uçsuz bucaksız bozkırın kahverengi yahut boz manzarası içinde bir ışık oyunu, bir serap gibi karşılarlar insanları. Kabına sığmazlar, bozkır rüzgârlarının deli taylarını kıskırtırlar. Sevgili hariç hiçbir kokuyla kıyaslanamaz iğde çiçeklerinin kokusu. Hele yapay kokuyla hiç! Bakın bu özelliğini şair İbrahim Demirci dört dizeyle nasıl ifade ediyor: *Ateş var duman tütmez/Söz biter gizem bitmez/Bin ton parfüm kimyager/İğde çiçeği etmez.*

Yakın zamanda birkaç şairin iğde çiçeği ile kokusu üzerine poetik paylaşımları dikkatimi çekti. İlki Raşit Keskin'den, ona seslenişin içtenliğini ve gizli hayranlığını dile getiriyor: *İğde çiçeğim! Daha güzel bir sesleniş bilmiyorum.* Paylaşımının devamındaysa birkaç yıl evvel yaptığı güzel eylemden sonra esastan bir teklif tonlamasında bulunuyor: *Minik iğde çiçeklerini toplamış ince bir kâğıdın arasında kurutmuştum. Üç dört sene oluyor. Arada bir koklarım, hâlâ kokuyor. Mevsimi geçtikten sonra iğde çiçeği koklamak isteyenler şimdi bir iğde ağacı arasın.* Benim de yaptığım bir şeydir bu; hatmi ve zeytin çiçeği gibi iğde çiçeği kurutmak. İkincisi şair Hüseyin Karacalar'dan. Onun vurgusu başka yönüne, koku kardeşliğine: *İğde kokusuna “Kardeşim!” diye sarılısım geliyor.*

Varlığın kokusu ve ona dokunuş. Sarılış hatta. Bir koku düşünceden sayılır mı ya da düşünceyle aynı düzlemde örtüştürülür mü? Neden olmasın? Bakın, Honoré de Balzac, sanki yıllar öncesinden sesimizi duymuş: *Bitkilerin kokuları, belki de onların düşünceleridir, kim bilir?* Şu an iğde kokusunun bir felsefe olarak düşüncesiyle karşı karşıyayım. Bu hâli karşılıklı ve perdesiz yaşıyorum. Ağaçlarla yürüyorum.

Mustafa Kutlu usta ne diyordu *Rüzgârlı Pazar*'da: *İğde kokusuna tutunmuş gidiyordum. Hazirana yakın, Mayıs'ın bilmem kaçı.*

Benim gidişim ve yürüyüşüm de öyle.

Tabiat ne görkemli bir sadelik. Bu sadeliğin içinden yürüyorum.

Yürüyorum. Yürüdükçe de açılıyorum. Tohumlar, tomurcuklar, yeşil ve kozalar bitkilerin sessiz sedasız vaadidir. Hangi tomurcuktan hangi çiçeğin çıktığını tahmin edemesem de yaban çiçekleri mayısın diriliğinde birbirine karışmış. Sanki perilerin şenliğindeler, hepsi büyüdü. Çayır çiçekleri, sarı hardallar, kırmızı gelincikler ve mavi boncuk peygamber çiçekleri. Kırdaki keven, kekik kısmına girmiyorum bile. Novalis'in hayalindeki mavi çiçeğin açtığı bir bahçe gibi peygamber çiçeklerinin açtığı tarlalar. Yoğun sarı hardalların ve mavi peygamber çiçeklerinin aralarına sanki özellikle serpiştirilmiş alevli rengiyle gelincikler, hayal edebileceğimizden daha güzeller. Keşke bitkilerin bildiklerini ve çatışmalarını ben de bilseydim!

“Bir kuş sürüsü sürekli uçuyor, uçuyor yukarıda, daha temiz daha mutlu havada.” Her mevsimin küçük ayrıntıları vardır, bunları seviyorum. Bu tabiatla benim aramda devam eden, heyecan verici ve hayranlık uyandıran bir konuşmanın sonucudur. Her şeye dikkatlice bakarsak görülecek o kadar çok şeyler var ki! Bazen bir çayırılığın ucunda veya bir yarın dibinde sahibinin kim olduğu belirsiz ölmüş bir köpeğin kemiklerine bile rastlayabilirsiniz. Kış soğğunun, yaz sıcaklığının ve rüzgârların dövdüğü.

Kanak çayının yatağını takip ediyorum. Çayın ikiye böldüğü vadinin iki ucunda büyüklü küçüklü uzanan tepeler... Küçükken o tepeleri göğe değişiyor sanırdım. Güneş dağların üzerinden doğar bu tepelerin sırtlarından süzülerek kaybolurdu. Yürürken günün doğuşuyla batışı ve o iki tepeye ilişkin duygularımı bir kez daha yokluyorum. Her şey aynı, pek bir şey değişmemiş. Gün batarken karşı tepenin başındaki alıç ağacının dramatik görünüşüne üzülsem mi bilemedim. Onda kaç yılın uykusuzluğu vardır. Temelde yıkıcı olan her eylem, kendi özgürlüğü ve hakikati dışında değildir. Yaşadığımız ya yaşayamadığımız her şeyin mümkünü içindedir. Bitmek bilmez bir hasretin başladığı ve dindiği yerlerdir, bu mekânlar. Mayıs, haziran, temmuz derken Anadolu yolculuğu iyi geldi bana. Yolculuk, hayatın ve tabiatın içinde bir süreçtir. Bu süreç yola niçin çıktığımız kadar önemli. Mevsimin henüz başındayım ve Ülkü Tamer'in “Yaz Bitti” şiirinin tam tersine devam ediyorum yolculuğum. Yolların ve mevsimlerin kendine göre bir gerçekliği ve dili vardır. Ben insan hâllerine ayna olan gerçekliğin hikâyelerini ve dilini seviyorum. Başkalarının gözlerinden ayrı, etrafa şöyle bakmayan bir göz önümden gidiyor. Ruhun seçtiğidir gözün seçtiği. Eski su yolları (arklar) kapanmış ve tarlaların altlarından hendekler püskürtülmüş. Küçükken oralardan atlama yarışı yapardık. Kenarda bir yerde büyük bir ısırgan otu yığını unutulmuş duygular gibi kurumuş. Çay boyunca kavaklar, söğütler, iğdeler, ılgınlar ve eğreltiler hâkim. Ağaç çeşitliliği aynı, hiç değişmemiş. Sulak arazinin çoğu pancar, ayçiçeği, buğday ve arpa ekili. Tek tük gördüğüm köylüler içinde gücünde. Çayırılıkta buğday tarlasının arasındaki sınırda birkaç leylek, onları o kadar özlemiştir ki kırmızı gagaları,

siyah beyaz kanatları ve uzun bacaklarıyla harika gözüktüyorlar. Eskiden bu bitek araziyi her bahar karların erimesiyle seller basardı. Bir keresinde, gürültüyle gelen büyük bir selin bizim tarlanın altındaki çayırılığın toprağını uçura parçalaya nasıl eritip götürdüğünü bugün gibi hatırlıyorum. Eskiden tehlikeli olan çayın suları, artık yazları yarı zamanlıdır. Şimdi ne o karlar var ne o seller. Neyse ki toprağın iyiliği olarak henüz sondaj kuyuları yok buralarda ama o tertemiz sular da yok. Sular iyice azalınca güneş onu toprağın altına iter, kumlu kıyıları ortaya çıkarır. Sazlarla kum otları ve ılgınlar tekrar hayat bulmaya çalışır. Benim anlayamadığım kumlara dağılmış kırmızı ve beyaz hatmilerin burada ne işi var? Sanırım taşıyıcıları seller ya da kuşların gagaları.

Yüzümü güneşe döndürdüm. *Ağaçlar, dereler ve sesler/mermere dönüşüyor güneşin kirecinde.* Şairin dediği gibi yorgunluğumun üzerine alabildiğine güneşin kireci çöküyor, alabildiğine başak sarısı ağırlığı. Dalda duvar saati gibi duruyor bir baykuş. Kışın sesleri çok uzak. Bir zaman gelecek sevdiceğim ağacın meyveleri birer tumbul ay gibi parlayacak. Kim bilir hangi şairin kitabında Cemal Süreya'nın elması gibi şiir olacak yahut ilkokula giden çocukların ceplerini dolduracak?

Başka bir soru. Sorular güzeldir.

Çocuklar, kızlar ve delikanlılarda evlerin bir köşesine iğde çiçeği asma saflığı kalmış mıdır?

Şu biçilmiş tarladaki saman balyaları düzgün gözükseler de bütün geçmiş yılların uyuşukluğu yazın uyluklarına kazanmış. Şimdi yerinde yellere esen bahçeyi yıkılmış evimizin taşlarına, saçları karışmış arpalara, önüme bir konup bir kalkan ibikli toygar kuşuna ve adını tam hatırlayamadığım böceklerle bırakarak mezun olduğum ilkokulun metruk binasına doğru yürüyorum. Öyle bir zamandan geçiyoruz ki tabiatı onarmak yerine tabiatı yok eden çok şeye şahit oluyoruz. Mesela yakın çevrenizde artık anıt ağaçlar ve onlara yuva yapan kuşların çeşitliliğini göremezsiniz. Bütün güzelliklere rağmen çocukluk zamanından bu yana o kadar çok şey kaybettik ki, onları kendi dilimde, kalın çizgilerle ve renklerle anlatmaya çalışıyorum, bir işe yaramasa da.

Yazdığım tabiat günlüğünde hep dünya neşesi olsun istiyorum. Walt Whitman bana eşlik etsin, hiçbir şey ağızda bağlanıp kalmamasın. Bende çözülüp bir dil olsun neşe havasında. Odamın penceresini bu mevsimde açtığım zaman keşke içeri iğde çiçeği kokusu dolsa.

Dünyada her şey ve *"Herkes kendi şarkısını söylüyor."*

iğde çiçeğim, sarı trompetim!